

HONVÉD.

Megjelenik e' lap vasárnapot kivéve minden este, féliven. Tartalmát teszik a' főhadivezérség hivatalos közleményei, irányczikkek, bel- és külföldi hírek.
Hirdetmények a' szokott díjért vétetnek fel.

HIVATALOS ROVAT.

Rendelet.

Naponta hallok panaszokat: hogy fegyvertelen békés polgárok azon ürügy alatt, mintha a' lázadásban levők közé tartoznának, személyökben 's vagyonukban megtámadtatnak; hallom: hogy elfogott bünösök, midőn egy helyről a' másakra kísértetnek, a' kísérőktől kegyetlenségeket szenvedni kénytelenek; hallom: hogy ítéletek hozatnak 's végrehajtatnak olyanok által, kik erre megbizva, erre hivatva nincsenek; mind ezeknek nem szabad történni, ezeknek meg kell szünni. A' bejelentett egyes esetekre nézve a' rendelkezéseket már megtettem.

Nekünk feladásunk nemcsak a' lázadásban levőket legyőzni, hanem a' kétkedő, de békés polgártársainkat is meggyőzni a' felől, hogy mi e' haza minden lakosait, nyelv és vallásbeli különbség nélkül boldogítani akarjuk; amazok ellen, ha másképp nem lehet, a' szurony 's vitéz seregeink győzhetlen ereje, ezek ellen a' felvilágosítás és az erkölcsi erő legyen a' fegyver. Feladásunk büntetni a' bünöst, oltalmazni az ártatlant. Ezen kitűzött és irányul szentül megtartandó czélnak elérése tekintetéből rendelem és parancsolom a' következőket:

1) Fegyvertelen és békés polgár, ki senkit sem támad meg, ki senkit se bánt, senki által se bántassék, se személyében, se vagyonában.

2) A' bünösök elítélésében a' hatóságok által e' végre kirendelt bíróságokon kívül senki se avatkozzék.

3) Ha bünösök elfogattatnak, a' kísérőknek nem szabad őket bántani, se személyökben, se vagyonukban.

4) Az ellenkezően cselekvők megbüntetésökre nézve, ha polgári állásuak, itt Kolozsvártt egy törvényszéket alakítottam, ha a' katonai karhoz tartoznak, illető elöljáróik által meg fognak büntettetni.

5) Felelet terhe alatt kötelességül teszem a' főispánoknak és kormánybiztosoknak ezen rende-

letem közhírül való tételét, pontos és szigorú megtartását.

Kelt Kolozsvártt, majus 16-án 1849.

Országos teljhatalmu kormányb.
Szentiványi Károly. m. k.

Nem hivatalos rész.

Kolozsvár, majus 17.

Ó vjuk meg hadsergünket a' demoralisációtól.

Nem csak azért, mert az ó és új kor történetei kiáltó adatokkal tanusítják, hogy a' legvitézebb hadsereg, melyet tűz és vas megtörni nem bír, egy pár rövid hó kényelmeinek, főleg ha a' szigorú fegyelem 's szeplőtelen erkölcs helyébe feslettség és kicsapongás fészkelte bé magát, nyomorú martalékává lesz.

Nem csak ezért, mondjuk, hanem azért is, mert nekünk, a' legszentebb ügyért, a' szabadságért harczoló magyaroknak, legyen bár diadal vagy halál irva számunkra a' sors könyvében, egy történeti igazságot homálytalanul kell átadnunk az utókornak.

Azt t. i.: hogy mi szabadságharcunk minden stadiumaiban megóvtuk fegyvereink becsületét azon aljas eszközöktől, melyeket ellenségeink irányunkban felhasználni nem iszonyodtak.

És ha szinte a' historia jövődő ítélete semmi nyomatékkal nem birna cselekvéseink irányzására, csak egy futólagos tekintet lefolyt küzdelmeinkre meggyőzhet arról, hogy eddigelő kivivott győzelmek dicsősége koránt sem anyagi erőnk túlmómságát, mint inkább azon szellemi előnyöket illeti, melyekkel elleneink fölött birtunk.

Midőn ők tul tettek a' pokol szörnyetegein eszközeik megválasztásában, legalább száz batsillonnal nevelték a' mi erőnköt.

Ők egy nagyszerű tanulsággal gazdagították a' világ-történetet: miként fajirtás, égetés, rablás és pusztítás nem hogy czélszerű eszközök volnának népek hódítására, sőt hol ily nyomok jegyzik a' hadjárat utait, nincs áldás milliányi fegyvereken sem.

Azért ismétljük: óvjuk meg hadsergünket a demoralisatiótól.

A' hadsereg azon osztályai, melyek hős vezérek alatt csatákról csatákra mennek, kevésbé aggasztanak minket. De meg van írva, hogy az ember, ha nincs munkával elfoglalva, bűnt csinál.

'S kérdés: mit mivelnek azon kisebb nagyobb csapataink, melyek az ország különböző vidékein, főleg kisebb helységenkint, helyőrségi minőségben pihenik a' csaták fáradoalmait, vagy talán mint ujonczok avattatnak bé a' katonai hivatás elemeibe?

Ha az ily csapatok egy hajszálnyira is tullépnek rendeltetésök körét, mely nem lehet egyéb, mint a' rend és közbátorlét felett örködni.

Ha parancsnokaik, a' polgári hatóság jogkörébe vágva, közigazgatási, bírói, végrehajtói 'stb. hatalmat kívánának gyakorolni.

Ha volnának oly elvetemültek, kikben a' személy- és vagyonbátorlét örök helyett megtámadókra találna.

Vagy a' kik abban keresnék az osztó igazságot, ha föllázadt rablócsordák által irtózatossan meggyilkolt rokoninkat a' meghódolt népből megannyi áldozattal boszulják meg.

És a' kik feldult és égetett városok és falvak helyett városokat és falvakat dultának fel, ártatlanul meggyilkolt nők és csecsemők helyett, ártatlan nőket és csecsemőket gyilkolnának.

Vagy a' kik az elcsábított tudatlan népet az által kívánják kapacitálni, hogy mi a' nép szabadságáért és jólléteért vivünk, ha mindenből kifosztva, véginségre juttatják 's ez által tetteleg kényszerítik rablókká lenni, vagy a' havasokba szorult ellenséges táborokhoz csatlakozni.

Ha, mondjuk, történnének ilyesmik helyőrségi csapataink által elkövetve, el kellene szomrodnunk hazánk jövődjére fölött. Mi az olyan katonát, parancsnokot, vagy bárkit egy pillanatig sem kétkednék a' magyar ügy nagyobb ellenségének nyilvánítani, mint az osztrák dynastiát minden bakóival.

Nem mondjuk, hogy történtek; de hisz nem azért adott isten a' kormánynak hatalmat 's újságírónak tollat kezébe, hogy mindig csak megtörtént dolgokat regisztráljon, dicsérjen vagy rosszaljon.

Tenni kell, hogy a' mitől tartanunk lehet, meg ne történhessék.

Kisebb helységenkint tanyázó helyőrségi csapatainkra a' legszigorubb felvigyázat fordítandó.

A' lehetőségig mentől gyakrabban kellene őket változtatni.

Olyan helyekről pedig, hol talpon levő ellenség szakadatlan örködést nem tesz szükségessé, össze kellene vonni nagyobb városokba. Itt aztán jobban mehet a' fegyelem dolga.

Mi elmoudtuk aggodalmainkat; a' kormány

bizonyosan nem mulasztandja el teendőit.

Felvilágosítás. A' Honvéd 110-dik számában S. és K. aláírás alatt egy cikk jelent meg, melyben alólírtak, mint kormánybiztosnak két válasza idéztetik a' székely örökségeket illető uri dolog tárgyában; a' Honvéd 111-dik számában az idézett válaszok országos biztos Csány László urnak apr. 10-kén kelt rendelete téves értelmezéséből eredetteknek lenni állítatnak, hogy az olvasó közönség részrehajlatlanabban itélhessen, ide igtatom országos biztos Csány László urnak érdekelte rendeletét, melynek 6-dik pontja szóról szóra így van: az urbéres viszonyok eltörlésekor, sőt némely felszabadult polgárok, már az előtt is az általuk bíráto majorság belső és külső földek bérébe teljesíteni kötelezett pénz- vagy munkabeli tartozást megtagadták az írott vagy szóbeli szerződések és egyezkedések megtagadásával, mint-hogy pedig senki vagyonát igazságtalanul elsajátítani nem szabad, ennél fogva meg nem engedhetem, hogy a' saját jog szentsége bár kiáltalis megbántassék és a' szerződések, legyenek azok írottak vagy szóbeliek, felforgatassanak, vagy erejökől kivetkessenek, mert a' felek közötti szerződés törvény. Ez okból rendelem, miként a' törvényhatóságok szigorúan ügyeljenek fel, hogy a' bérlők pénz, vagy munka fejében kézen tartott belső és külső majorság javakat tulajdonosaiktól el ne sajátithassák, sőt inkább a' szerződéseket írottakat vagy szóbelieket, valamint a' multa, úgy a' jövőre nézve szigorúan megtartsák, és ha a' kötelezett pénz- vagy munkabeli tartozást a' bérlők önként nem teljesitenék rögtön polgári uton megítélni, törvényesíteni, és felhajtani valamint a' multa, úgy a' jövőre nézve is tartsák szigoru köteleességöknek. Az idézett rendelet szavai azt gondolom elég világosan rendelik, hogy a' majorság birtokról pénzbeli vagy munkabeli tartozásokat a' tisztviselők az illetőkkel megfizetessék, megtéssék, de ha ezen rendelet nem látszanék elég tisztának, ott van az 1848-beli erdélyi utolsó országgyűlésén az urbériség megszüntetéséről hozott törvényczikk, melyben tisztán kimondaték, hogy a' székely örökség urbér tárgya nem lehet, még pedig oly formán, hogy az eddig közterhet viselt birtokos székelyeknek zsellérei az uri dolog tétel alól teljességgel föl nem szabadittatnak, már most kérem szívesen a' közönséget itéljen, hogy a' midőn egy

felől az országos biztos rendeletének tiszta szavai, másfelől a' törvények tették kötelességemé, hogy a' tiszta majorság és székely örökségekről a' kel-
 lö szolgálatot megtésem, vajjon tévesen értel-
 meztem-e az országos biztos rendeletét vagy sem? Jól tudhatja K. és S. hogy mind addig, míg a' fenidézett rendelet meg nem érkezett, óvatosan ke-
 rültem az efféle kérdéseknek határozott eldöntésé-
 be ereszkedni, 's ha adtam is választ, többnyire a' robottos urbéresek részére adtam kedvezőt 's mi-
 vel a' körülményeket, úgy látszik, hogy jól ismer-
 te, megvártam volna S. és K.-tól, hogy ezen kér-
 dést jobban felfejtse. A' mi az udvarhelyszéki bir-
 tokos nemességet illeti, bátran merem állítani, hogy Erdélyben egy törvényhatóságbeli birtokos
 nemesség sem mutatott a' közterhek viselése iránt
 annyira készséget mint Udvarhelyszék nemessége,
 ugyan is 1848 apr. 3-kán a' szék közönsége ál-
 tal tartott gyűlésen önkéntesen, erőltetés nélkül kö-
 telezte magát a' közteher viselésre és azután ab-
 ban hiven is részt vett, adót fizetett, utat csinált,
 katoná élelmezést adott, fuvarozásban részt vett,
 katonáskodott és állitson Erdélyben törvényható-
 ságot elé akar ki, hol a' nemesség akkora mér-
 tékbe részt vett volna még a' mult évben a' köz-
 teher hordozásban. Udvarhelyszék nemessége csak
 nem egészbe kiprédáltatva vagyonából és nagy ré-
 szint helybeli lakosok által, zugolodás nélkül fi-
 zeti jelenleg is a' terhes adót, részt veszen a' fu-
 varozásban, katonáskodásban 's egyéb közterhek-
 ben: azért uraim adjuk meg mindennek a' maga ér-
 demét 's egy toll vonással ne rántsunk le minden
 érdemet azokról, kik tehetségök szerint a' köz-
 ügy előmozdításában részt vettek, és hidje el ne-
 kem S. és K., hogy a' mult őszszelsem Szeme-
 re Bertalan, de még Kossuth maga sem
 lett volna képes Udvarhelyszéken más hangulatot
 teremteni a' népben, akkor midőn az ellenség bé-
 ütött volt a' communismusi eszme annyira erőt
 vett, 's csak ha elegendő fegyveres erő lesz, a-
 zon esetben lehetett volna számítani ellentállásra.

Végtére S. és K.-nak következő szavait illetőleg:
 lehet ugyan, hogy van, de mi az egész
 székelyföldön nem ismerünk, kivált a'
 szereplők, t. i. követek, kormánybizto-
 sok, királybirák között egyet is, ifj.
 Bethlen Jánoson kívül, ki akarná,
 hogy székelyföldön a' hűbérnek színe
 is, az az a' zsellérkedés megváltas-
 sék: megjegyezni kívánom, hogy másokat nem
 említve, én magam vagyok az, ki gyakran nyi-
 latkoztam 's jelenleg is nyilatkozom az iránt, hogy
 ha a' kormány vagy álladalom birtokocskámat a'
 maga költségén commassálja (mit a' kormány ke-
 vés költséggel eszközölhet is) abban az esetben
 minden zselléreimet, jobbágyaimat megváltási díj
 követelése nélkül ingyen elbocsátom; ezen nyilat-

kozatomat több helyen és több alkalommal tettem,
 's ha S. és K. nem restelli az 1847-beli ország-
 gyűlés naplóját fölhányi, ott megtalálja a' szé-
 kely örökségek iránt is tett nyilatkozatomat. Azért
 felette sajnálom, hogy oly meggondolatlanul ki-
 mondja a' kárhozatot rám és másokra a' nélkül,
 hogy gondolkozásunk módját ismerhetné.

Ohajtom, hogy azon rég várt országos bi-
 zottmány avagy bíróság, mely az urbériséget a'
 majorság földtől kitisztalando lesz, mentől előbb
 szálljon ki; mert a' Közlöny apr. 21-i számában
 megjelent rendelet után még az árendátorok 's a-
 zok is, kik a' székely birtokosok által tulajdon
 lak-jószágokból kiszakasztott helyre telepítették
 meg, és olyanok is, kik saját székely öröksége-
 re pénzt kölcsönözvén, a' pénz kamatjába nap-
 számokat ígérték tenni, meg kezdték tagadni
 munkabeli tartozásaikat, 's ha ez így megy, in-
 gerültség lesz az eddig is katonáskodó és köz-
 terhet viselő szabad székelyek közt, és ha egye-
 sül ez ingerültség az eddig kiváltságosokéval,
 sokkal veszedelmesebb lesz, mint bármely más in-
 gerültség a' székelyföldön: azért szálljon ki a' bi-
 zottmány vagy bíróság mentől előbb, 's tisztálja
 ki az ügyet, hogy nagyobb baj ne következék.
 N. Szében, 1849 május 11-én.

Kormánybiztos,
 K. Horvát János.

**Közpénzek kezelése körüli ész-
 revételek.** A' néhai császári hadrendszerben
 volt egy jó fogás, az t. i. hogy minden évben egy-
 szer megkérdezte egy tábornok a' közlegényeket,
 van-e valami panaszuk, 's ekkor ezek mindent fel-
 mondhattak. Jó lenne valami ilyet hozni bé a' ma-
 gyar táborba is. Udvarhely városból husvét cson-
 kahetében ment el 170 udvarhelyszéki huszár, kik-
 nek egy napi fizetésök 85 váltó német forint volt.
 Ezek a' városban azt panaszolták, hogy egy-egy
 izben 5 napra kapnak fizetést, de az 5 nap kitel-
 tével a' 6-ik napon nem, hanem a' hetedikben kap-
 nak újból, 's mindig a' következő 5 napra, az el-
 szökött hatodikra nem. Tavaly, t. i. 1848 septem-
 berében Udvarhelyen 157 Mátyás-huszárt toborzot-
 tak. Ugy olvastuk hirlapokban, hogy minden ön-
 kintesnek 20 p. frt foglalót adnak, 's ezek kap-
 tak a' 20 helyett 5 pfrtot. Így történt ez Sz. Ke-
 resztáron is; így történtnek hallottuk Maros-, Csik-
 és Háromszékekben is. Már ha az illető pénzkéz-
 számadását úgy adta bé, hogy az udvarhelyszéki
 's több önkintes Mátyás-huszárok csak 5 ezüst frt
 foglalót kaptak: számadása igaz, 's ő hű sáfár;
 ellenkező esetben hűtlen szolga. Kérjük a' főszám-
 vevőt, ennek végére járni, az az midőn a' száma-
 dást olvassa, e' hirlapba is belétekinteni. A' mit
 irtunk, adatokkal tudjuk bizonyítani. K. Sz.

Vegyes hírek.

— Brassóban a' mult héten hirt kezdett volt szárnyalni, hogy a' muszkák e' hó 13-án, az ó-naptár szerint május 1-én bé fognak ütni 's leg-előbb is Brassót elfoglalandják. Voltak, kik e' kó-szahirnek rendkívül örvendettek, még világítottak is. A' dolog anynyira ment volt, miszerint Kiss ezredes, a' kevés jobb szelleműek megnyugtató-sára szükségesnek tartotta a' határőrségeket meg-kettőztetni. Maga pedig személyesen kilovagolt egész az oláh határszélig, de sehol semmi muszka mozgalomnak nyomára nem talált. Becsületére válik a' brassói német lapnak, hogy az ilyen ál-hírek koholót és azokat, kik az ilyeneknek örül-nek, derekason lekorholja; megmutatván, 'mily os-tobaság schwarzgelb szempontból is ohajtani, hogy egy város a' háboru dühének színhelyévé váljék. Mint-ha bizony, jegyzi meg az idézett lap, a' magyar őrség is csak oly könnyen hagyná oda a' várost, mint a' muszka és osztrák sereg 's ha szinte egy-szer el is vesztené, nem kísértene meg újból visz-szaszerezni 's mind ezek alatt nem épen Brassó-nak muszka invasioi sovárgó polgárai szenvedné-nek legtöbbet. És azt is megsugja collégánk szép-szerivel, hogy miután Brassó hódoló küldöttséget bocsátott Debreczenbe a' magyar kormányhoz, ily magaviselet könnyen hozhatná a' várost, fölség-sértési, honarúlási bűn gyanujába.

— Ezzel egyszerre keringett Brassóban az a' hir is, miszerint a' hódoló küldöttség nem me-hetett túl Kolozsváron, mivel az osztrák hadse-reg Debreczen és Kolozsvár közt táboroz. Bizony nagy adaga szükséges a' gázságnak ahhoz, hogy valaki ilyesmit higyen és terjeszsen, mikor Szé-kcs-Fejérvártól, Komáromtól és Kassától fogva Brassóig nyílt a' közlekedés 's naponkint hirlapo-kat és leveleket visz a' postaa' nevezett városokból.

Hézagtöltő.

Egy porosz író „Wien und Berlin“ című, 1808-ban kijött munkájában ekép jellemzi a' ma-gyar katonát:

„A' ki magyar gránátosokból és magyar lo-vasságból álló tábort vezérelni ért, az velők a' világot meghódítja; minden hadserget, melylyel ta-lálkozik, megver.

Ez az én hitem.

Egyáltalában meg kell vallanom: a' magyarok különös egy nép. Ugy hiszem, ők egyenesen Á-dámtól származnak, 's ős atyáik közvetlenül a' pa-radicsomban voltak.

Egészség, szépség, több izom mint hús, erő, tűz, ügyesség, mindezek nekik oly tulajdonaik, melyek a' tökéletes férfit képezik.“

Ha a' porosz író 1808-ban, mikor a' magyar katona idegen érdekekben hadakozott, róla ily val-lást teszen: menyinyivel jobb véleményben volna most, midőn maga, családja és hazája érdekében csatázik, 's mit nem lehet várni tőle ilyen hábo-ruban, mely a' nemzet lételét feltételezi.

Legujabb.

— Berlinben forradalom! A' máso-dik kamara feloszlatása határtalan elkeseredést szült. Apr. 27-én este 9 fél órakor az utcákon csoporto-zó tömérdek nép szétosztatására katonaság jelent meg. A' katonaság lőtt 's a' Dönhof tér a' nép vérevel lőn elboritva. Apr. 28-kán délelőtt több baloldali követ befogatott. Délután 5 órakor a' katonaság és nép közt véres özsze-ütkezés. A' városban szerte barricadok emel-kedtek. ....

— Perczel tábornok győzelemről győze-lemre megy. Május 7-én Uzdin-nál 12,000 nyi ellenséget vert szét. Elfoglalta Uzdint, két hat-ontos ágyut és egy töltésszekeret.

— Frankfurtban april. 24-én nevezetes ülés volt a' birodalmi képviselőknek. Vogt a' gieseni követ kormányzóságot és erre új vá-lasztást indítványozott. A' magyarok győ-zelmét ugy emlité, mint a' mely utoljára czélt érni segíté a' németeket az alkotmány létrehozá-sában. A' beszéd nagy benyomást tett. A' határ-zatot még nem tudjuk.

— Pestről majus 12-ig szóló leveleink van-nak. Buda ostroma keményen foly, 100 ágyunk működik. 140 fontos bombáink is. Sergeink és a' pesti nép lelkesültek.

ELADÓ DOHÁNY.

(3) Külső középütczában a' 119 szám alatt a' leg-jobb ó magyar Dohány találtatik, vágva és vágatlan: Ára jutányos. (3)

(3) B.-Szolnokmegyében néhai Vas Antal fel-őri rész-jóságá mind őszi mind tavaszi vetéseivel, egy vagy két évre haszonbérbe kiadó.

Ugyan ott Belsőszolnok vármegyében Galgón a' Kászoni részjóság haszonbérbe kiadó, ezer véka alávaló föld, jó állapotba levő szálló, minden gazdasági épületek, szerszámok, elegendő lakház, járműsökrök, szekerek, a' bérlő kívánatára általadatnak, tavaszi, őszi vetésekkel. (3)

(3) A' tordai sósfürdő minden hozzá tartozó ja-vadalmaival folyó hó 20-kán a' tordai városház közte-remében haszonbérbe fog adatni. A' bérleni kívánók az irt határnapig jelentsék magokat az illető város had-nagyanál. (3)

(4) Gr. Eszterházi Dénesnek Cyrus nevű televér ménje, apja Déspatch, anyja Bod-londel hág itten Kolozsvártt, egy kanczát 3. aranyért. (6)

